

його особистісно-ціннісного ставлення до національного українського мистецтва.

Таким чином, художній смак молодших школярів, на наш погляд, – це центральна категорія естетичної свідомості учнів молодшого шкільного віку, що виражає їхню здатність до адекватної раціонально-емоційної оцінки творів мистецтва у відповідності з ідеальними уявленнями про прекрасне і спонукає до активно-творчої мистецької діяльності. Він формується під дією спеціальних педагогічних методів, серед яких доцільними вбачаємо етапону демонстрацію вокального твору, проведення художніх аналогій між творами вокального та образотворчого мистецтва, унаочнення знань учнів початкової школи про вокальну творчу спадщину українських композиторів, спонукання до зосередженого сприймання музичних творів та творчі завдання на створення вихованцями музичної імпровізації. Запропоновані педагогічні методи роботи не тільки сприятимуть формуванню усталених художніх смаків у молодших школярів до високохудожніх творів вокального мистецтва, а й збагатять їхній художній досвід, розвиватимуть музичні здібності.

Подальші напрямки досліджень із даної тематики можуть стосуватися розробки інноваційних прийомів та форм роботи з виховання художнього смаку в учнів різних вікових категорій в урочній та позаурочній роботі, вивчення потенціалу засобів різних жанрів сучасної музики у становленні смаків старшокласників.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Мережко Ю. В. Інтерактивні методи та прийоми навчання на позакласних заняттях співом / [ред. Т. Вовк] // *Учитель музичного мистецтва* : щоміс. спеціаліз. журн. – Київ : МЦ-ФЕР-Україна Освіта, 2014. – № 4. – С. 4–11.
2. Слота Н. В. Формування у молодших школярів умінь сценічного втілення музичних образів у позашкільній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Слота Наталія Володимирівна ; НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 234 с.
3. Шульга Р. П. Искусство и ценностные ориентации личности / Р. П. Шульга. – Київ : Наук. думка, 1989. – 118 с.

REFERENCES

1. Merezhko, Yu. V. (2014, April 20). *Interaktyvni metody ta priyomy navchannia na pozaklasnykh zaniattiakh spivom* [Interactive methods and techniques of teaching singing in extracurricular activities]. *Uchytel Muzychnoho Mystetstva*, 4, 4–11.
2. Slota, N. V. (2013). *Formuvannia u molodshykh shkolariv umin stsenichnoho vtilennia muzychnykh*

obraziv u pozashkilnii diialnosti [Formation of primary schoolchildren's abilities for stage performing of musical images in out-of-school activities]. (Doctoral dissertation, Kyiv).

3. Shulha, R. P. (1989). *Iskusstvo i tsennostnye orientatsii lychnosti* [The art and value orientation of personality]. Kyiv: Naukova dumka.

Стаття надійшла до редакції 14.12.2015 р.

УДК 371.032

Паньків Людмила Іванівна,

*кандидат педагогічних наук, доцент, докторант
Інституту мистецтв Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ*

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТАРШОКЛАСНИКА ЯК ВЕКТОР ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Освіта XXI ст. зорієнтована на формування особистості, її глибокого внутрішнього світу, через який сприймається, оцінюється та осмислюється навколишнє життя. Стрижнем, фундаментом внутрішнього світу людини є духовність. Саме з духовністю, на думку багатьох учених (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зязюн, С. Гончаренко, А. Маслоу та ін.), співвідноситься потреба особистості в пізнанні світу, себе, смислу й призначення свого життя. У дослідженнях з філософії, психології, педагогіки розглядається феномен «духовність» у контексті сутнісних характеристик людини, змісту її буття, моральних вимірів життєдіяльності, потреби самовдосконалення. Духовність, як переконує О. Рудницька [5], виявляється у багатстві внутрішнього світу особистості, розвинених інтелектуальних та

В статті актуалізовано проблему формування мистецьких орієнтацій старшокласників у контексті особистісно зорієнтованої освіти. Окреслено сутність феномена «мистецьких орієнтацій» як цілісної поліфункціональної системи динамічного характеру, що зумовлюється певними особистісними цінностями та ідеалами в мистецтві, відображає здатність суб'єкта до цілісного усвідомлення й переживання явищ художньої культури та готовність до художньо-творчої діяльності. У структурі мистецьких орієнтацій виокремлено три підсистеми (когнітивну, емоційну, діяльну), визначено функції мистецьких орієнтацій в духовному розвитку особистості. Розглянуто особливості духовного розвитку старшокласника в процесі мистецького навчання.

Ключові слова: мистецтво, духовність, особистість, мистецька освіта, старшокласники, мистецькі орієнтації.

емоційних запитах, ерудиції, моральності, залученні до культурних цінностей. Г. Шевченко визначає духовність людини як оволодіння сенсожиттєвими цінностями, цілями та смислами, як постійне сходження до вершин найвищих цінностей та реалізація їх у практичній діяльності [7, с. 3–38]. За твердженням М. Бердяєва, духовність є найвищим досягненням людини, метою й результатом її життя [1, с. 36].

Проблема духовного розвитку особистості завжди була ключовою в педагогіці (Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, О. Рудницька, Г. Шевченко, О. Шолохова та ін.), та сьогодні, у час глибокої соціальної кризи в нашій країні, вона набуває загальнонаціонального значення. Історія засвідчує, що загибель усіх минулих цивілізацій починалася з деградації духовного світу людей. Тож сьогодні вкрай важливо орієнтувати молодь на духовні цінності, основу яких складають доброта, порядність, гідність, любов до рідної землі, протистояння злу, аби уникнути розпаду суспільства, зберегти та продовжити кращі традиції національної культури. Майбутнє України залежить від того, якими духовними ідеалами, культурними запитами, інтересами буде наповнене життя молоді.

У наш час перспективи духовного розвитку особистості пов'язані з мистецькою освітою. Саме мистецтво є ініціативою у вимір універсальних духовних цінностей. Як складна специфічна форма пізнання світу, мистецтво створює, зберігає, транслює, акумулює духовних досвід багатьох поколінь у художніх образах і через них впливає на свідомість людини. Однак, повноцінне сприймання мистецтва регулюється потребою реципієнта у спілкуванні з художніми образами, що своєю чергою загострює питання вибіркового ставлення особистості до художньо-естетичних цінностей, усвідомлення власних неповторних переживань емоційного змісту художніх творів, індивідуального оцінювання художніх образів. Це зумовлює важливість ціннісних установок у спілкуванні з мистецтвом, які тісно пов'язані з його різновидами (музика, образотворче мистецтво, хореографія, література, театр та ін.),

певними напрямками (жанровими, стильовими тощо). Ціннісні установки забезпечуються мистецькими орієнтаціями особистості як усвідомленим вибіркоким ставленням до художніх образів мистецтва, їх переживанням та оцінюванням, що своєю чергою актуалізує художні потреби, інтереси, ідеали, уподобання. Тож формування мистецьких орієнтацій молоді є важливим завданням мистецької освіти, оскільки цей феномен забезпечує особистісний акт художнього сприймання, пізнання духовних цінностей, визначення їх як певних смислоутворюючих засад життя. Видається особливо важливим формування мистецьких орієнтацій старшокласників, адже це вік, коли загострюється проблема самовизначення, активно формується особистість, її внутрішній світ, життєві цінності та ідеали.

На основі вивчення наукових розробок у сфері мистецької освіти, можемо стверджувати, що на сьогодні немає єдиного визначення поняття «мистецькі орієнтації», яке б повно розкривало зміст означеного феномена. Разом із тим, у філософії, психології, музикознавстві, музичній педагогіці широко висвітлюються категорії «орієнтації» (Н. Кондаков, Л. Романюк), «ціннісні орієнтації» (С. Ангелов, В. Дряпіка, О. Здравомислов, В. Водзинська, В. Ольшанський, О. Рудницька), «естетичні орієнтації» (М. Долматова, С. Мельничук, М. Каган, Г. Падалка, Л. Столович, С. Шандрук та інші). Важливими для нашого дослідження стали висновки вчених щодо проблеми орієнтації людини на естетичні цінності. Так, В. Дряпіка зазначає, що «формування орієнтацій людини на цінності культури є перспективним регулятором її соціокультурної активності», «через засвоєння особою справжніх цінностей культури досягається цілеспрямоване формування її суспільно значущих властивостей, насамперед, соціального й соціокультурного самовизначення» [3, с. 14]. І. Левикін наголошує, що наявність усталених ціннісних орієнтацій свідчить про зрілість людини як особистості, адже формуються вони на основі переконань і акумулюють життєвий досвід. Проявляються ціннісні орієнтації в діяльності та поведінці людини. Вони є своєрідним індикатором ієрархій переваг, яким лю-

дина надає пріоритет у процесі своєї життєдіяльності. Автор вказує, що «ціннісна орієнтація може розглядатися як внутрішня потреба самої особистості, коли деякі цінності «інтеріоризовані» (тобто перетворилися у внутрішній стан особистості) і виступають як бажання, інтереси людини» [4, с. 36]. Саме такі підходи вважаємо особливо важливими у вивченні мистецтва як транслятора духовних цінностей людства, у спрямуванні мистецької освіти старшокласників на їхній духовний розвиток.

Мета статті – розкрити сутність феномена «мистецькі орієнтації», визначити його функції в контексті духовного розвитку старшокласників.

Світ мистецтва великий і різноманітний. Музика й хореографія, поезія й література, живопис і графіка, архітектура і скульптура та інші його різновиди сформували окремими галузями з притаманними лише їм характерними рисами художніх образів та засобами відображення дійсності. Та головне – кожен із різновидів мистецтв відкриває безмежний світ духовних цінностей, накопичений людством упродовж багатьох віків. Істина, Добро, Краса як вищі духовні цінності знаходять вираження у високохудожній мистецьких творах. У певному розумінні, навчання мистецтва – це є формування в учнів саме цих цінностей.

«Як залучити школярів до сприйняття глибинного змісту мистецьких творів?», «Як виховати потребу учнів у спілкуванні з художніми образами мистецтва як духовними цінностями, що забезпечують протікання рефлексивних процесів, спрямованих на внутрішнє “Я”?», – такі питання постійно турбують вчителя мистецьких дисциплін, особливо в роботі з учнями старших класів, оскільки в шкільних програмах вкрай недостатньо відведено годин на уроки художньої культури та мистецтва. Факультативні заняття або один урок світової художньої культури на тиждень не забезпечують повноцінного художньо-виховного процесу у старшій школі, тоді як духовний розвиток, зокрема засобами мистецтва, учнів 10–11-х класів потребує особливої педагогічної уваги.

Старший шкільний вік – це складний період, що вважається перехідним ета-

пом між дитинством та дорослістю. У віці 14–18 років учень починає розглядати теперішнє з огляду на майбутні перспективи, задумуватись над питаннями пошуку смислу свого життя та шляху власного самовизначення. Старшокласник відкриває для себе свій внутрішній світ, відчуває своєї унікальності. Водночас, для нього стає характерним глибокий самоаналіз та самооцінка, що формуються з позиції внутрішньої шкали цінностей. Саме цінності відіграють ключову роль у формуванні особистості, в оцінюванні себе та навколишнього світу. Усільненням такого світу, а разом із тим і ґрунтом для самотворення особистості старшокласника у великій мірі є мистецтво. Тож не випадковим є прагнення школярів залучатися до музики, танцю, образотворчого мистецтва, що досить часто приводить до їх участі в неформальних об'єднаннях молодіжної субкультури. Тому вкрай важливим завданням учителя є забезпечення зорієнтованості учнів у безмежному духовному просторі високохудожніх творів, у дивовижному світі художніх образів різних видів мистецтва, що відтворюють багатовіковий естетичний досвід багатьох поколінь, спрямовують учнів на осягнення духовної краси і моральної сили людини, до усвідомлення сенсу буття. Спілкування з високим мистецтвом забезпечує молодій людині на високому чуттєвому рівні пізнання та усвідомлення глибинних цінностей Людини, її ставлення до навколишнього світу. Тож пріоритетним напрямком мистецького навчання старшокласників має бути особистісна спрямованість, суб'єктивна емоційність аспекту пізнання художнього змісту мистецьких творів. Такий ракурс навчання забезпечує сприйняття мистецтва як особистісно значущого для індивіда.

Для визначення старшокласником своїх власних мистецьких пріоритетів, необхідна допомога вчителя у формуванні мистецьких орієнтацій, що створюють змістовну сторону спрямованості особистості до вивчення різноманіття мистецтва в виражають внутрішню характеристику особистісного ставлення до художніх образів. Саме через мистецькі орієнтації актуалізуються художні та естетичні цінності мистецтва, набуваючи особистісної значущості.

Розглядаючи сутність феномена «мистецькі орієнтації», звертаємося до похідних дефініцій. Зазначимо, що поняття «орієнтація» в сучасній довідковій літературі розглядається як: «спрямування поглядів, діяльності залежно від конкретних умов»; «вміння швидко і правильно визначитись у навколишньому середовищі та знайти найближчий, найкоротший шлях розв'язання поставленої проблеми, з успіхом вийти із складної ситуації»; «спрямованість діяльності, що визначається інтересами кого-небудь, чого-небудь». Дана дефініція є похідною від поняття «орієнтир», що тлумачним словником визначається як «те, що служить за взірць для наслідування, на що хто-небудь рівняється» [2, с. 474].

Е. Фромм вважав, що «орієнтації, за допомогою яких індивід вступає у відносини зі світом, визначають суть його характеру» [6, с. 63]. Виходячи з постулату гуманістичної педагогіки про те, що в кожній людині існує орієнтація, яка штовхає її на реалізацію своїх можливостей, можна вважати, що особистісна орієнтація – це усвідомлений чи неусвідомлений процес вибору, спрямований на прийняття необхідного, потрібного, корисного, бажаного. Тобто, орієнтації зумовлюють надзвичайно важливі функції в діяльності людини – вибору, спрямованості, вміння розібратися в обставинах та визначити їхнє значення для себе, що детермінуються поінформованістю, інтересом, досвідом. Ученими (В. Оссовський, В. Ядов та ін.) доведено, що орієнтації є важливим компонентом структури особистості, який визначає довготривалі лінії поведінки, спрямованість на досягнення цілей.

Дотичним до дефініції «орієнтації» є поняття «ціннісні орієнтації», яке широко розглядається в науковій літературі й в узагальненому розумінні означає вибіркоче ставлення до носія цінності, що може бути реальним предметом задоволення потреб окремої людини чи соціальної спільноти. «Ціннісні орієнтації» є ключовим поняттям аксіології, психології, соціології, філософії. Введені в науковий обіг американськими соціологами В. Томасом і Ф. Знанецьким, поняття «ціннісні орієнтації» широко вивчається сучасними вченими й трактується як «спрямованість особистості

на засвоєння певних цінностей для задоволення своїх потреб» (П. Ігнатенко), «вбіркова, відносно стійка система інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей» (В. Крижко), «направленість свідомості та поведінки, які виявляються в суспільно значущих вчинках та справах» (Є. Подольська), «вісь свідомості, яка забезпечує стійкість особистості, наступність поведінки й діяльності, виражену в спрямованості потреб та інтересів» (А. Здравосмилов), «установка особистості на ті чи інші цінності матеріальної та духовної культури суспільства» (В. Ядов). Учені сходяться у висновках, що наявність усталених ціннісних орієнтацій свідчить про зрілість людини як особистості, адже формується вони на основі переконань і акумулюють життєвий досвід.

Мистецькі орієнтації забезпечують вибіркочевість ставлення до того чи іншого різновиду, жанру мистецтва, художньої діяльності та зумовлені художньо-естетичними потребами особистості, залежать від обсягу засвоєння художньо-естетичних знань, сформованості почуттєвої сфери, досвіду спілкування з художніми образами мистецтва. Мистецькі орієнтації становлять, з одного боку, взаємозв'язок елементів психологічної спрямованості особистості (інтересів, смаків, потреб, уподобань, установок), а з іншого – виступають як відображення певного художнього досвіду, поінформованості в царині мистецтва, ціннісно-орієнтаційної діяльності, котра обумовлена рівнем розвитку естетичних відношень і переваг особистості в сфері мистецтва. Тож мистецьке навчання учнів доцільно розглядати з погляду керування становленням мистецьких орієнтацій.

В сучасних концепціях мистецької освіти (В. Бутенко, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Отич, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.) наголошується її зорієнтованість на духовний розвиток учнів, наближення до індивідуального чуттєвого сприймання художніх творів, урахування особистісних інтересів вихованців. Проте, художнє відображення дійсності, що утверджується в сучасному суспільстві на засадах ринкових відносин (телебачення, різні форми мас-

медіа тощо), часто визначається суто споживацькою доцільністю і входить у суперечливі відносини з духовними цінностями високого мистецтва, настановами навчально-виховного процесу. Тож формування мистецьких орієнтацій учнів на основі досягнень світової гуманістичної культури потребує значних вольових зусиль, великої напруги духовних і розумових здібностей і учнів, і їхніх наставників. Надання учням широкого спектра мистецької інформації, залучення їх до різних форм художньої діяльності, отримання персонального досвіду переживання, відчуття, усвідомлення та оцінювання художніх образів – є підґрунтям формування мистецьких орієнтацій.

Розглядаючи «мистецькі орієнтації» як систему установок, що зумовлюється певними цінностями особистості й виражається у здатності до цілісного усвідомлення та переживання мистецтва, готовності до вибіркової оцінної діяльності, виділяємо у структурі означеного феномена три підсистеми: 1) когнітивна – пізнання та усвідомлення інформації щодо різновидів мистецтва, художніх та естетичних цінностей, стильових напрямків, жанрових ознак, виражальних засобів художніх образів та ін.; 2) емоційна – емоційно-оцінні реакції, смакові переваги в галузі мистецтва, вибірковість власного ставлення до художніх образів, здатність до вибору; 3) діяльнісна – схильність до того або іншого виду художньої діяльності, спрямованість на самореалізацію в художній творчості. Кожній підсистемі властиві специфічні функціональні можливості впливу на розвиток духовного світу.

Так, когнітивна підсистема виконує пізнавальну, інформативну, евристичну, художньо-концептуальну, світоглядну, культуротворчу функції, що забезпечують формування уявлень людини про художню картину світу та власне самовизначення. Емоційна підсистема визначає гедоністичну, аксіологічну, оцінну, компенсаторну, сугестивну, естетичну й катарсичну функції, які забезпечують чуттєве сприйняття мистецьких творів. Діяльнісній підсистемі властиві комунікативна, просвітницька, соціалізуюча, виховна, творчо-спонукальна функції, що активізують художню діяль-

ність людини та уможливають її само-реалізацію.

Так, мистецькі орієнтації передбачають розкриття для себе художнього змісту мистецьких творів як особливої форми відображення навколишнього світу в художніх образах. Вивчення мистецтва – це передусім пізнання особливого світу художніх образів, розгляд їх на тлі естетико-філософських узагальнень, суспільних явищ, історико-біографічних відомостей. Художні образи мистецтва відтворюють навколишній світ в єдності емоційного й раціонального, що забезпечує дієвість *пізнавальної функції* в цих вимірах. *Інформативна функція* забезпечує формування сукупності знань про мистецтво, його різновиди, стилі й жанри. *Інформаційна функція* формує знанняву основу художнього спілкування. *Евристична функція* тісно пов'язана з пізнавальною й інформативною, реалізується як відкриття нового, невідомого, співвідносного з людиною в усьому багатстві переживань та пізнанням художньої картини світу.

Художньо-концептуальна функція дозволяє побачити в художньому творі уявлення митця про світ у цілому, уможливує усвідомлення головної ідеї мистецького твору. *Світоглядна функція* акумулює вищі духовні ідеали мистецтва та забезпечує здатність керуватися ними в житті; фокусує смисложиттєві установки та орієнтири людини, втілені в художніх творах; об'єднує художню картину світу та уявлення людини про самовизначеність та навколишній світ. *Культуротворча функція* забезпечує саморозвиток особистості, її культури під впливом художнього пізнання. *Гедоністична* є однією з основних функцій мистецьких орієнтацій старшокласника. Саме через насолоду як висхідний збудник, реалізується вся система вибіркового ставлення особистості до творів мистецтва. *Аксіологічна функція* забезпечує усвідомлення ідеалів у мистецтві, що базуються на цінностях суспільства, включення їх у власну життєдіяльність. *Оцінна функція* виявляється в критичному ставленні до художніх творів, суб'єктивних судженнях і самостійних міркуваннях з приводу мистецтва. *Компенсаторна функція* дає змогу людині у процесі сприймання художнього твору пережити ті почуття, яких

вона була позбавлена в реальному житті. *Сугестивна функція* – це навіювання відповідного устрою думок і почуттів. Улюблений твір мистецтва ніби заворює людину. Сугестія (навіювання, вплив), ніби гіпнотична сила, захоплює бадьорим настроєм (активні марші, збудливі танцювальні ритми тощо), навіює меланхолійні роздуми (пейзажі І. Саврасова, Й. Левітана та ін.). *Естетична функція* активізує відчуття краси, переживання гармонії, усвідомлення прекрасного як духовного піднесення. *Катарсична функція* – забезпечує вплив на внутрішню гармонію людини, сприяючи збереженню й відновленню її психічної рівноваги. *Комунікативна функція* проявляється в активно-діалоговій природі спілкування з мистецтвом, передбачає, за словами О. Рудницької, становлення «особистісних смислів» діалогу з художнім твором, на основі співпереживання, співчуття, співтворчості [5]. *Просвітницька функція* полягає в розповсюдженні набутої мистецької інформації, обговоренні та поясненні художніх вражень.

Соціалізуюча функція гармонізує особистісну й суспільну свідомість засобами мистецтва; забезпечує проникнення в морально-духовну сферу ментальності народу, без чого неможливо уявити існування мистецтва. *Виховна функція* покликана виконувати надзавдання мистецької освіти загалом і мистецьких орієнтацій зокрема – формування гармонійної, духовно розвиненої особистості. *Творчо-спонукальна функція* активізує творчий потенціал особистості, бажання творити за законами краси, стимулює до художньо-творчої діяльності.

Таким чином, мистецькі орієнтації можемо розглядати як цілісну поліфункціональну систему, що має динамічний характер, зумовлюється певними особистісними цінностями та ідеалами в мистецтві, відображає здатність суб'єкта до цілісного усвідомлення й переживання явищ художньої культури та готовність до художньо-творчої діяльності, що загалом збагачує внутрішній світ особистості, реалізує запити старшокласника у визначенні духовних ідеалів, актуалізує унікальну дію мистецтва у формуванні духовності підростаючого покоління.

Висновки. Формування мистецьких орієнтацій старшокласників є важливим завданням освітнього процесу, оскільки уможливорює визначеність усвідомлених особистісних уподобань, художніх інтересів і запитів, глибоко індивідуального чуттєвого сприймання та оцінювання мистецтва, а отже підпорядковується смислоутворюючій функції мистецької освіти – духовного збагачення, гармонізації внутрішнього життя, заглиблення в таємниці духовної творчості, усвідомлення сенсу буття.

У контексті окресленої проблеми потребують ґрунтовного дослідження питання методичного забезпечення процесу формування мистецьких орієнтацій учнівської та студентської молоді.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бердяев Н. А. О назначении человека / Н. А. Бердяев. – Москва : Республика, 1993.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / укл. О. Єрошенко. – Донецьк : ТОВ «Глорія Трейд», 2012. – 864 с.
3. Дряпіка В. І. Теорія і практика формування ціннісних орієнтацій педагога-музиканта : навч. посіб. / В. І. Дряпіка. – Київ – Кіровоград – Ужгород : Ліра, 2000. – 228 с.
4. Левыкин И. Т. Теоретические и методологические проблемы социальной психологии / И. Т. Левыкин. – Москва : Мысль, 1975. – 256 с.
5. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2005. – 360 с.
6. Фромм Э. Психологизм и этика / Э.Фромм. – Москва : Республика, 1993. – 415 с.
7. Шевченко Г. П. Духовність та духовна культура особистості / Г. П. Шевченко // Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва : [моногр.]. – Луганськ : Вид-во СЧУ ім. В. Даля, 2006.

REFERENCES

1. Berdiaev, N. A. (1993). *O naznachenii cheloveka* [On human destiny]. Moscow: Respublika.
2. Yeroshenko, O. (2012). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukraïnskoyi mowy* [Great dictionary of the modern Ukrainian language]. Donetsk: TOV «Hloriia Treid».
3. Driapika, V. I. (2000). *Teoriia i praktyka formuvannia tsinnisnykh oriantatsii pedahoha-muzykanta* [Theory and practice of formation of value orientations of a teacher-musician]. Kyiv–Kirovohrad–Uzhhorod: Lira.
4. Levykin, I. T. (1975). *Teoreticheskie i metodologicheskie problemy sotsialnoi psikhologii* [Theoretical and methodological problems of social psychology]. Moscow: Mysl.
5. Rudnytska, O. P. (2005). *Pedahohika: zahalna ta mystetska* [Pedagogy: General and artistic]. Ternopil: Navchalna knyha «Bohdan».
6. Fromm, E. (1993). *Psichoanaliz i etika* [Psychoanalysis and ethics]. Moscow: Respublika.
7. Shevchenko, H. P. (2006). *Dukhovnist ta dukhovna kultura osobystosti* [Spirituality and spiritual culture of personality]. Luhansk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia.

Стаття надійшла до редакції 3.02.2016 р.

УДК 378:78:001.895

Просіна Ольга Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розкрито сутність поняття інноваційна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва, визначено її компоненти: особистісний, когнітивний, практичний, рефлексивний. Доведено необхідність набуття інноваційної компетентності, зокрема в процесі методичної підготовки у вищих навчальних педагогічних закладах. Для визначення структури та змісту поняття «інноваційна компетентність» охарактеризовано чотири підходи: функціональний, особистісний, культурологічний, віртуальний.

Ключові слова: майбутні вчителі музичного мистецтва, інноваційна компетентність, компоненти інноваційної компетентності.

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується активним впровадженням інноваційних підходів, технологій, сучасних педагогічних методів та засобів навчання. Відбувається процес переосмислення цінностей, що спонукає до пошуку нового в освітній теорії та практиці й використання нововведень у практичній діяльності вчителя.

Підготовка майбутніх учителів музики у вищих педагогічних навчальних закладах потребує рішучих змін з огляду на суспільні запити щодо сучасного вчителя музики, який повинен бути добре ознайомлений з інноваційною в загальнопедагогічній та у своїй – «спеціалізованій» – мистецькій галузі. Оскільки світ змінюється з шале-